

МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НАНОСТРУКТУР ТИПУ "ЯДРО-ОБОЛОНКА"

Левітін Є.Я., Чан Т.М., *Біловол А.М., *Коваль В.А., Ярошенко А.О.
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна
*Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна
neorganic@nuph.edu.ua

Впровадження в медичну практику багатофункціональних композитів – основа сучасного прогресу в областях діагностики та терапії, які за призначенням застосовують як рентгеноконтрастні, сорбційні та транспортні засоби, а також як засоби магнітної гіпертермії [1] та ін. Актуальними є роботи з діагностики та терапії онкозахворювань, адже фіксація і депонування носіїв лікарських засобів магнітним полем у ділянці пухлини дає можливість використання локальної гіпертермії без застосування хімічних препаратів [2].

Для конкретних біомедичних застосувань ефективність використання наночастинок (НЧ) залежить від магнітних властивостей композиту, розміру модифікованих НЧ [3], хімії поверхні [4] модифікованого магнітного матеріалу тощо.

Покриття мають важливе значення для проектування технологічних процесів одержання магнітокерованих наносистем, які в свою чергу, повинні покращувати націлювання на біологічні мішені – тканини, клітини, органи тощо.

У медико-біологічних дослідженнях, для ефективного використання композитів, потрібен певний комплекс властивостей оболонкових магнітних НЧ (МНЧ): достатня питома намагніченість насичення, низька коерцитивна сила, корозійна стійкість, бактерицидність, цитотоксичність, максимальна питома поверхня та ін., що суттєво розширює діапазон використання та можливості таких композитів.

I. Доставка до "органу-мішені" (магнітний таргетінг). При введенні модифікованих МНЧ в організм, під впливом зовнішнього магнітного поля забезпечується їх локалізація в осередках захворювання, позначення такого матеріалу оптичними мітками дає додаткову можливість спрямовувати його у зону ураження, магнітокерованість композиту за рахунок приєднаних до його оболонки біологічно активних речовин, дозволяє підвищити локальну концентрацію ліків в "органах-мішенях" і одночасно знизити їх загальну дозу [2].

Покриття поверхні НЧ полімерними поверхнево-активними речовинами дозволяє значно збільшити час їх циркуляції в крові, шляхом мінімізації адсорбції білка [5]. Модифікація поверхні ПЕГ зменшує поглинання НЧ макрофагами та, завдяки наявності полярних та неполярних угруповань, покращує проникність їх через базальну мембрану.

Архітектура багатооболонкових покриттів типу "ядро-оболонка" зі складною структурою [7], у комплексі з необхідним набором хіміотерапевтичних агентів, використовується для магнітного таргетінгу ліків [2, 8].

II. Магнітно-індукована гіпертермія – один з методів лікування раку та пухлин. Крім чистих МНЧ [9] для гіпертермічної терапії також застосовують НЧ

магнетиту з вкрапленнями гадолінію Gd/Fe_3O_4 [10] та $CoFe_2O_4$ [11], за рахунок чого досягається збільшення швидкості специфічного поглинання енергії.

III. Оптичні дослідження з використанням магнітокерованих нанокомпозитів типу "ядро-оболонка", що містять одночасно магнітні й плазмонно-резонансні НЧ [12]. Для ідентифікації білків можна застосовувати МНЧ $Au@Fe_3O_4$ чи $Ag@Fe_3O_4$, на яких адсорбовані ці білки. Методом локального плазмонного поверхневого резонансу реєструють специфічні "провали" в спектрах розсіювання, у діапазонах довжин хвиль, що збігаються з піками оптичного поглинання молекул білків, які адсорбуються на поверхні НЧ та "відтягують" на себе частину енергії плазмонного резонансу [13]. Унікальність методу пояснюється одержанням інформації про біомолекули в наноскопічних масштабах в одній живій клітині.

IV. МРТ-томографія [15]. Як контрастні агенти для МРТ використовують відомі МНЧ: Fe_3O_4 , $Fe@Fe_3O_4$ та $Fe_3O_4@SiO_2$, Fe_3O_4/Gd_2O_3 модифіковані біохімічними агентами, які при взаємодії з поверхнею, впливаючи на магнітні властивості підвищують контраст, а також оберігають НЧ від швидкого фагоцитозу і виведення з організму за рахунок реакції імунітету, що дозволяє істотно зменшити кількість уведених НЧ в організм. У клінічній МРТ суперпарамагнітні МНЧ використовуються для визначення захворювань печінки, оскільки вони селективно поглинаються клітинами Купфера [16].

V. Інші методи, які перебувають на стадії розробки – нагрівання НЧ до високої температури (понад 100 °C), що дає можливість знищити хвору клітину або відкрити капсулу з протипухлинним препаратом у місці, де розташована пухлина [17], знизивши побічні ефекти від дії хіміотерапії.

Нами запропоновано магнітокеровані лікарські форми багатofункціональної дії з магнітним наповнювачем $Ag@Fe_3O_4$ для проведення кріодеструкції новоутворень шкіри – магнітокеровані мазева композиція і мазь. Срібло посилювало теплопровідність магнітної композиції, забезпечило біоцидну і репаративну дію мазі, при цьому додатково виконувало роль консерванту ЛФ, що необхідно при подальшому їх використанні та зберіганні.

Література

1. Шабалкина, Е. Ю. Нанодисперсные магнитомягкие материалы как компоненты теплопроводящих сред для магнитокриовоздействий : дис. ... канд. фармацевт. наук: 14.04.02. / Е. Ю. Шабалкина. – М., 2010. – 136 с.
2. Targeting hyperthermia for renal cell carcinoma using human MN antigen-specific magnetoliposomes / M. Shinkai, B. Le, H. Honda et al. // Jpn J. Cancer Res. – 2001. – Vol. 92. – P. 1138–1145.
3. Chatterjee J. Size dependent magnetic properties of iron oxide nanoparticles / J. Chatterjee, Y. Haik, C.–J. Chen // J. Magn Magn Mater. – 2003. – Vol. 257, № 1. – P. 113–118.
4. The preparation of magnetic nanoparticles for applications in biomedicine / P. Tartaj, M. P. Morales, S. Veintemillas-Verdaguer et al. // J. Phys D: Appl Phys. – 2003. – Vol. 36. – P. 182–197.

5. Zhang, Y. Surface modification of superparamagnetic magnetite nanoparticles and their intracellular uptake / Y. Zhang, N. Kohler, M. Zhang // *Biomaterials*. – 2002. – Vol. 23. – P. 1553–61.
6. Surface modification of nanoparticles to oppose uptake by the mononuclear phagocyte system / G. Storm, S. O. Belliot, T. Daemen, D. D. Lasic // *Adv Drug Del Rev*. – 1995. – Vol. 17. – P. 31–48.
7. Nanochemistry: Synthesis and Characterization of Multifunctional Nano-materials for biological Applications / L. Levy, Y. Sahoo, K.-S. Kim et al. // *Chem Mater*. – 2002. – Vol. 14, № 9. – P. 3715–21.
8. Фізико-хімічні дослідження часток магнетиту – компоненту магнітних лікарських форм / І. О. Ведерникова, Є. Я. Левітін, Т. О. Онопрієнко та ін. // *Фармаком*. – 2004. – № 4. – С. 64–68.
9. Monodisperse Icosahedral Ag, Au, and Pd Nanoparticles: Size Control Strategy and Superlattice Formation / Z. Qingbo, X. Jianping, Y. Jinhua, Y. L. Jim // *ACS Nano*. – 2009. – Vol. 3, № 1. – P. 139–148.
10. Gd-doped iron-oxide nanoparticles for tumor therapy via magnetic field hyperthermia / P. Drake, H.-J. Cho, P.-S. Shih et al. // *J. Mater. Chem*. – 2007. – Vol. 17. – P. 4914–4918.
11. Suitability of water based magnetic fluid with CoFe₂O₄ particles in hyperthermia / A. Skumiel // *JMMM*. – 2006. – Vol. 307. – P. 85–90.
12. Synthesis and characterization of Fe₃O₄@Ag core-shell: structural, morphological, and magnetic properties / Mahdi Ghazanfari, Fatemeh Johar, Ahmad Yazdan // *Journal of Ultrafine Grained and Nanostructured Materials*. – 2014. – Vol. 47, № 2. – P. 97–103.
13. Оптические сенсоры на основе поверхностного плазменного резонанса для высокочувствительного биохимического анализа / Д. А. Мамичев, И. А. Кузнецов, Н. Е. Маслова, М. Л. Занавескин // *Молекулярная медицина*. – 2012. – № 6. – С. 19–27.
14. Quantized Plasmon Quenching Dips Nanospectroscopy via Plasmon Resonance Energy Transfer / Gang Logan Liu, Yi-Tao Long, Yeonho Choi et al. // *Nature methods*. – 2007. – Vol. 4, № 12. – P. 1015–1017.
15. A high-performance Magnetic Resonance Imaging T₂ contrast agent / J. Qin, S. Laurent, Y. S. Lo et al. // *Advanced Materials*. – 2007. – Vol. 19. – P. 1874–1878.
16. Silver-coated magnetite-carbon core-shell microspheres as substrate enhanced SERS probes for detection of trace persistent organic pollutants / Qi-ao An, Peng Zhang, Jun-Mei Li et al. // *Nanoscale*. – 2012. – Vol. 4. – P. 5210–5216.
17. Цільова комплексна програма фундаментальних досліджень НАН України «Фундаментальні проблеми наноструктурних систем, наноматеріалів, нанотехнологій» на 2010–2014 рр. – Режим доступу: <http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/ResearchTopics/2/21/Pages/2107.aspx>